

אקטיביזם חברתי

"תמיד שאלתי את עצמי למה אף אחד לא עושה משהו לגבי זה?
ואז הבנתי שאני הוא האחד הזה" (מקור לא ידוע)

מהו אקטיביזם חברתי

- ▶ אקטיביזם – שיטה התובעת להגיב באופן נמרץ ובפעולות של ממש למצבים חברתיים, כלכליים או מדיניים. שיטת "קום ועשה!" אקטיביסט – הדוגל בשיטת אקטיביזם, התובע יזמה לפעולות של ממש, מתנגד לשיטת "שב ואל תעשה". (מילון אבן שושן)
- ▶ אקטיביזם חברתי – פעולה שמטרתה ליצור שינוי בחברה.

מה מבין הסיטואציות הבאות הינו שינוי חברתי לדעתך?

- נער ברחוב עוזר לזקנה לעבור את הכביש.
- הקמת עמותה שמטרתה ללמד נשים כיצד לפתוח עסק פרטי משלהן.
- פעילות שמטרתה להקים מערך תמיכה לילדים בעלי לקויות למידה מחוץ לשעות בית הספר.
- הפגנה למען מניעת כניסה של מכוניות מזהמות אוויר לערים גדולות.
- לימוד מבוגרים וקשישים גלישה באינטרנט.
- מתן סיוע נפשי ושיחות עם נוער במצוקה.
- הקמת עסק פרטי בו עובדים ערבים לצד יהודים.
- שלט חוצות שמטרתו לעודד תושבים לתרום תרומות כספיות למען משפחות נזקקות מרובות ילדים.
- הקמת קבוצת מתנדבים שתפעל יחד עם העירייה להקמת מערכת עירונית שמטרתה לדאוג למשפחות נזקקות.

"שינוי חברתי" הוא שינוי שיוצא מתוך הנחה שאי-הצדק, הליקויים והעיוותים הקיימים בחברה, נובעים מן האופן שבו פועל הסדר החברתי הקיים במדינה ובעולם. לדוגמה: זיהום האוויר, הפוגע ברבים מילדי העיר חיפה, מקורו בסדרי העדיפויות של ממשלת ישראל המעדיפה את טובתם של בעלי מפעלים הפולטים זיהום מסרטן על טובתם של תושבי חיפה. דוגמה אחרת: נער משכונת מצוקה בדרום תל אביב שהתדרדר לפשע, הוא רק נציג של בעיה גדולה יותר: של סדרי עדיפויות של העירייה ושל הממשלה שבגללה שכונת המצוקה אינה זוכה לפתרונות בתחום התעסוקה, הדיור והחינוך.

הגורם המשותף לכל האקטיביסטים השואפים לשינוי חברתי, הוא שרעיונותיהם ופעולותיהם משבשים את הסדר הקיים, מגדירים מחדש את הנחות היסוד שלו, ומבקשים להשפיע באמצעות פעולותיהם על חלקים גדולים באוכלוסייה ולעיתים על החברה כולה.

משום שהמאבקים לשינוי חברתי מבקשים לשנות את הסדר הקיים, מגיעים האקטיביסטים החברתיים **לעימות בלתי נמנע** עם ארגונים קטנים וגדולים, עם הרשויות, הממשלה ולעיתים עם הציבור כולו. מציגים אותם כאילו הם אויבי הציבור, הפוגעים בערכים המקובלים ובנורמות המקובלות. פעמים רבות התקשורת ואישי ציבור נרתמים כדי לפגוע בתדמיתם האישית והציבורית של מובילי שינויים חברתיים משום שהם חוששים שהמאבק שלהם יצליח.

מסיבה זו, בניגוד לממציא שעבד לבדו על מחשב המקינטוש הראשון במוסך ביתו, או המדען הבודד שעבד בשוויץ על הרעיון של רשת האינטרנט, היזמים החברתיים **מחפשים וזקוקים לחברתם של אחרים**. בצורה כזו הם מבטיחים שרעיונותיהם – הנראים בתחילה מזרים, מהפכניים ואולי אף שנויים במחלוקת – ישגשו הרבה מעבר לתחום המצומצם בו פעלו בתחילה.

המאפיינים של ארגונים בלתי פורמליים

- ארגונים בלתי פורמליים מצויים בעיקר במגזר השלישי - ארגונים המאוגדים למען עשייה חברתית ללא מטרת רווח כספי והם חלק מהחברה האזרחית.
- **לכל הארגונים הפורמליים ישנם מאפיינים בלתי פורמליים** (למשל: קבוצת עובדים בחברת הייטק הנפגשת כל יום שישי כדי לשחק ברידג').
- **לארגונים בלתי-פורמליים רבים יכולים להיות מאפיינים פורמליים** (למשל: עמותה המנוהלת באופן הירארכי, עם תקנון מגביל ועם אמצעי פיקוח קפדניים).
- בדרך כלל ארגונים בלתי פורמליים אינם "מייצרים הכנסות" אלא רק בצורה חלקית. רובם מתוקצבים ע"י מקורות חוץ ואמורים לשמור על איזון בין הוצאות להכנסות.
- מטרת הארגון: לא תמיד מוגדרות בצורה ברורה. הרבה פעמים לא ברור מהו "התוצר" של הארגון, מהם "תהליכי העבודה" ומהי "הצלחה" (או "כישלון").
- הארגונים מתפתחים כל הזמן
- נותנים הזדמנויות לעובדים להפעיל יוזמות ולהביע את עצמם
- דינמיים, מגיבים לשינויים פנימיים וחיצוניים

מאפיינים - המשך

- משקיעים הרבה בהנעת עובדים (יצירת מוטיבציה).
- בעלי מבנה שטוח (שוויוני/שיתופי, לא הירארכי).
- המבנה משתנה בהתאם לצרכים (גמישות מבנית).
- תדירות גבוהה יחסית של שינוי תפקידים (מובילות בתפקידים).
- מבוססים על אמון ועל הדדיות.
- מערכת יחסים פתוחה ללא הבדל מעמד או תפקיד.
- קבלת החלטות משתפת.
- תקשורת בצורת רשת (ולא תקשורת הירארכית/אנכית). מהירה מאד.
- עדיפות לתקשורת הבלתי-פורמלית על התקשורת הפורמלית (למשל: רכילות).
- העומס המוטל על המנהלים יותר קטן יחסית.
- יחסית לארגונים פורמליים, מטפלים ביעילות בקונפליקטים בצוות.
- בדרך כלל פתוחים להשפעות הסביבה (למשל: תגובת הארגון לארוע טרגי בקהילה).
- פיקוח ובקרה: הרבה פעמים פיקוח בלתי פורמלי (דעת קהל; "אווירה").

תצפית משתתפת – מתנ"ס נווה יוסף

- ביקור 1 – 2.11.15: התמקדות בנושא ארגון
- ביקור 2 – 9.11.15: התמקדות בנושא קבוצה
- ביקור 3 – 23.11.15: התמקדות בנושא קהילה

הינכם חלק מההוויה והעשייה, ולא רק לביקור חטוף אחד.

אנו מזמינים אתכם:

להסתובב,

לחוש את המרחב (הפיזי, החברתי, הרגשי),

לשוחח עם כמה שיותר דמויות (חניכים, צוות, ועוד),

להיות פעילים בשטח

להצטרף לחוויה לא רק כצופים מהצד.

להתבונן, לתהות, לשאול את עצמכם ואחרים.

להעמיק בחוויה ממפגש למפגש.

להגיע פתוחים ללמידה ושיח.

זיכרו שאתם מצד אחד, אורחים לרגע הרואים כל פגע ומצד שני, אין בידכם את התמונה השלימה

שימו את דמות השופט בצד